CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
YVES BOT
prezentate la 6 noiembrie 2008 [1]

1. O persoană al cărei permis de conducere german a fost retras în 1997 pentru conducere în stare de ebrietate și care nu a demonstrat că este din nou aptă să conducă se poate prevala de un permis de conducere austriac care i-a fost emis anterior, în 1964? Aceasta este, în esență, întrebarea adresată Curții de Landgericht Mannheim (Germania).

2. Această trimitere preliminară se distinge de cauzele pe care Curtea a trebuit să le analizeze până în prezent prin faptul că cele două permise de conducere, emise de două state membre diferite, au fost eliberate acestei persoane înainte de aderarea Republicii Austria la Uniunea Europeană în 1995.

3. Ținând seama de aceste date, actele comunitare relevante sunt Directiva 80/1263/CEE a Consiliului din 4 decembrie 1980 privind introducerea unui permis de conducere comunitar [2], Directiva 91/439/CEE a Consiliului din 29 iulie 1991 privind permisele de conducere [3], precum și Decizia 2000/275/CE a Comisiei din 21 martie 2000 privind echivalența între anumite categorii de permise de conducere [4].

4. Curtea va trebui, așadar, într-o primă etapă, să stabilească, având în vedere această reglementare, dacă respectiva persoană a putut deține în mod valabil două permise de conducere în astfel de împrejurări, în condițiile în care articolul 7 alineatul (5) din Directiva 91/439 prevede că o persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru.

5. Această întrebare va conduce Curtea, în continuare, să analizeze încă o dată domeniul de aplicare al articolului 8 alineatele (2) și (4) din această directivă, care permite unui stat

1 — Limba originală: franceza.

2 — JO L 375, p. 1. Această directivă a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1983.

3 — JO L 237, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 2, p. 62. Directivă astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003 (JO L 284, p. 1, Ediție specială, 01/vol. 4, p. 213), denumită în continuare „Directiva 91/439”.

4 — JO L 91, p. 1, Ediție specială, 07/vol. 7, p. 104.

membru să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere emis de un alt stat membru, atunci când titularul acestuia face obiectul, pe teritoriul primului stat membru, al unei măsuri de limitare, de suspendare, de retragere sau de anulare a dreptului de conducere.

6. În prezentele concluzii, vom expune motivele pentru care considerăm că articolul 7 alineatul (5) din Directiva 91/439 trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca o persoană să poată deține două permise de conducere, pe de o parte, atunci când primul permis emis de un stat terț a fost eliberat înainte de intrarea în vigoare a Directivei 80/1263 și, pe de altă parte, atunci când, înainte de intrarea în vigoare a Directivei 91/439, această persoană, care deținea deja un permis de conducere recunoscut pe teritoriul Comunității, se supune controlului aptitudinilor solicitat pentru emiterea unui permis de conducere.

7. Vom arăta de asemenea care este motivul pentru care, în opinia noastră, articolul 8 alineatele (2) și (4) din această din urmă directivă trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca, în împrejurările din acțiunea principală, un stat membru să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere care a fost emis anterior de un alt stat membru.

I — Cadrul juridic

A — *Dreptul comunitar*

1. Directiva 80/1263

8. Pentru a facilita circulația persoanelor în interiorul Comunității sau stabilirea acestora într-un alt stat membru decât cel în care aceste persoane au luat examenul pentru permis de conducere, Directiva 80/1263 a instituit un model comunitar de permis de conducere.

9. În temeiul articolului 1 primul paragraf din această directivă, un permis de conducere național introdus pe baza modelului comunitar este valabil pentru a conduce atât în traficul național, cât și internațional.

10. Articolul 8 alineatul (1) primul paragraf din directiva menționată prevede că posesorul unui permis de conducere emis de un stat

membru care se stabilește pe teritoriul unui alt stat membru trebuie să procedeze, în termen de un an de la data stabilirii, la schimbarea permisului. Statul membru de reședință îi eliberează, așadar, un permis de conducere din categoria sau categoriile corespunzătoare.

11. Potrivit articolului 8 alineatul (1) al doilea paragraf din Directiva 80/1263, statul membru care efectuează schimbarea permisului trebuie să trimită vechiul permis autorităților statului membru în care acesta a fost emis.

2. Directiva 91/439

12. Directiva 91/439, care a abrogat Directiva 80/1263 la 1 iulie 1996, a instituit principiul recunoașterii reciproce a permiselor de conducere [5].

13. Articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 91/439 stabilește condițiile minime pentru emiterea permisului de conducere și condiționează emiterea acestuia de reușita la o probă de aptitudini și cunoștințe practice, la o probă de cunoștințe teoretice, precum și de îndeplinirea normelor medicale.

14. În special, punctele 14.1 și 15 din anexa III, la care face trimitere această dispoziție, prevăd că nu se emit sau se reînnoiesc permise de conducere pentru solicitanții sau conducătorii auto care sunt dependenți de alcool sau de droguri sau care nu sunt dependenți de aceste substanțe, dar le consumă sau abuzează de ele în mod regulat.

15. În plus, în temeiul articolului 7 alineatul (5) din Directiva 91/439, o persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru.

16. Articolul 8 alineatul (2) din această directivă prevede că statele membre în care are domiciliul stabil pot să aplice posesorului unui permis de conducere, emis de un alt stat membru, propriile dispoziții de drept intern privind limitarea, suspendarea, retragerea sau anularea dreptului de conducere.

5 — A se vedea articolul 1 alineatul (2).

17. Articolul 8 alineatul (4) din directiva menționată este redactat după cum urmează:

„Un stat membru poate să refuze recunoașterea valabilității oricărui permis de conducere emis de un alt stat membru unei persoane care este, pe teritoriul primului stat, subiectul uneia din măsurile menționate în alineatul (2).

De asemenea, un stat membru poate să refuze emiterea unui permis de conducere unui solicitant care este subiectul acestei măsuri în alt stat membru."

3. Decizia 2000/275

18. Directiva 91/439 prevede că statele membre stabilesc echivalențe între categoriile de permise emise înainte de aplicarea acestei directive și cele definite la articolul 3 din directiva menționată [6]. Decizia 2000/275 are ca scop stabilirea tabelelor de echivalență între aceste două categorii de permise [7].

19. Modelele de permise de conducere eliberate în Austria între 1 ianuarie 1956 și 1 noiembrie 1997 figurează în anexa la această decizie și sunt, așadar, recunoscute ca echivalente ale modelului comunitar.

B — *Dreptul național*

20. Regulamentul privind accesul persoanelor la traficul rutier (Verordnung über die Zulassung von Personen zum Straßenverkehr, denumit în continuare „FeV") prevede, la articolul 28 alineatul (1), că posesorii unui permis de conducere emis de un stat membru al Uniunii sunt autorizați să conducă vehicule pe teritoriul Republicii Federale Germania.

21. Cu toate acestea, potrivit articolului 28 alineatul (4) punctul 3 din FeV, această autorizație nu se aplică persoanelor al căror permis de conducere a făcut, pe teritoriul german, obiectul unei măsuri de retragere provizorii sau definitive adoptate de o instanță ori al unei măsuri de retragere executorii cu efect imediat sau al unei măsuri definitive adoptate de o autoritate administrativă.

22. În temeiul articolului 69 alineatul (1) din Codul penal german (Strafgesetzbuch), instanța penală competentă retrage permisul de conducere al unui conducător condamnat pentru o infracțiune rutieră, în cazul în care

6 — A se vedea articolul 10 primul paragraf din Directiva 91/439 și punctul 3 din motivele Deciziei 2000/275.

7 — A se vedea articolul 2 din Decizia 2000/275.

acesta din urmă este considerat inapt pentru a conduce vehicule. Potrivit articolului 69a din acest cod penal, această retragere este însoțită de o măsură de interdicție temporară de a solicita un nou permis de conducere, cu o durată cuprinsă între șase luni și cinci ani.

23. Articolul 20 din FeV, care face trimitere la articolul 11 din aceasta, prevede că emiterea unui nou permis de conducere ulterior unei măsuri de retragere sau după renunțare este condiționată de dovada că respectivul candidat îndeplinește condițiile fizice și psihice necesare în acest scop, dovadă care poate fi adusă prin prezentarea unui raport medico-psihologic.

24. Pe de altă parte, articolul 21 din Legea privind traficul rutier (Straßenverkehrsgesetz) prevede că oricărei persoane care conduce un vehicul fără a se afla în posesia unui permis necesar în acest scop i se aplică o pedeapsă cu închisoarea de cel mult un an sau o amendă.

II — Situația de fapt și acțiunea principală

25. La 28 octombrie 1964, autoritățile austriece i-au emis un permis de conducere domnului Schwarz, resortisant austriac. În 1968, în urma transferului reședinței acestuia pe teritoriul german și la cererea domnului Schwarz, autoritățile germane competente i-au emis, pe baza permisului său austriac, un permis german. Domnul Schwarz a păstrat permisul austriac.

26. La 9 mai 1988, domnul Schwarz a predat permisul de conducere german autorităților germane competente, înainte de a solicita din nou un permis german la 11 noiembrie 1993. După ce a trecut cu succes examenul medico-psihologic impus de legea germană, Ordnungsamt Mannheim (poliția administrativă a orașului Mannheim) i-a emis acestuia noul permis la 3 mai 1994, fără ca permisul austriac să îi fie retras.

27. Prin hotărârea din 1 decembrie 1997, Amtsgericht Mannheim i-a aplicat domnului Schwarz o amendă zilnică de 50 DEM timp de 40 de zile pentru conducere în stare de ebrietate. Permisul de conducere german i-a fost retras și i s-a stabilit o perioadă de șase luni de interdicție de a solicita un nou permis de conducere. În conformitate cu legea germană, pentru a obține un nou permis de conducere, domnul Schwarz trebuia să demonstreze că este din nou apt să conducă, prezentând, printre altele, un raport medico-psihologic.

28. La 24 iulie 2000, domnul Schwarz a solicitat Ordnungsamt Mannheim un nou permis de conducere. Prin decizia din 2 aprilie 2001, aceasta din urmă a respins cererea, întrucât domnul Schwarz nu a prezentat raportul medico-psihologic solicitat.

29. La 30 ianuarie 2006, Amtsgericht Mannheim a pronunțat o ordonanță penală împotriva domnului Schwarz, aplicându-i o amendă zilnică de 25 de euro timp de 30 de zile, întrucât acesta din urmă a fost condamnat, la 11 aprilie 2005, pentru conducere fără a se afla în posesia unui permis de conducere.

30. Cu ocazia unui al doilea control rutier efectuat la Mannheim la 23 decembrie 2005, domnul Schwarz a prezentat permisul de conducere austriac de care dispunea încă, întrucât acest permis nu i-a fost reținut la momentul emiterii permisului său german în 1968, apoi în 1994. Prin urmare, s-a pus problema valabilității permisului său austriac.

31. Prin hotărârea din 22 iunie 2006, Amtsgericht Mannheim l-a achitat pe domnul Schwarz în ceea ce privește conducerea unui vehicul pe teritoriul german fără a fi în posesia unui permis de conducere valabil.

32. Staatsanwaltschaft Mannheim a formulat apel împotriva acestei hotărâri la Landgericht Mannheim. În fața acestei instanțe, Staatsanwaltschaft Mannheim a solicitat condamnarea domnului Schwarz pentru motivul că acesta, la 23 decembrie 2005, a condus fără a fi în posesia unui permis de conducere valabil.

III — Întrebările preliminare

33. Landgericht Mannheim, având îndoieli cu privire la valabilitatea permisului austriac, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Este posibil din punctul de vedere al dreptului comunitar – în mod contrar articolului 7 alineatul (5) din Directiva 91/439 – ca un cetățean al Uniunii să poată deține un permis de conducere național valabil și un permis de conducere emis ulterior de un alt stat membru, ambele fiind obținute înaintea aderării statului membru străin la Uniune și, în acest caz,

2) retragerea celui de al doilea permis de conducere pentru conducere în stare de ebrietate – înaintea intrării în vigoare, la 1 ianuarie 1999, [a Regulamentului

privind permisele de conducere (Fahrerlaubnisverordnung)] – are drept consecință juridică faptul că, după aderarea statului membru străin, nu mai este necesară recunoașterea valabilității pe teritoriul național a primului permis de conducere străin emis anterior, chiar dacă perioada națională de interdicție a expirat deja?"

IV — Analiză

34. Domnul Schwarz, posesor al unui permis de conducere austriac și al unui permis de conducere german emise înainte de aderarea Republicii Austria la Uniune, a făcut obiectul unei retrageri a permisului său de conducere german. Câțiva ani după această retragere, cu ocazia unui control rutier pe teritoriul german, acesta a prezentat permisul său de conducere austriac autorităților competente.

35. Instanța de trimitere ridică, așadar, problema dacă domnul Schwarz este vinovat pentru conducere fără permis sau dacă permisul de conducere austriac trebuie să fie recunoscut ca fiind valabil de către autoritățile germane, în pofida măsurii de retragere care afectează permisul de conducere german.

36. Astfel, instanța de trimitere solicită Curții să se stabilească dacă, având în vedere articolul 7 alineatul (5) din Directiva 91/439, care prevede că o persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru, un cetățean european poate, în împrejurări precum cele din acțiunea principală, să dețină două permise de conducere.

37. În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la aspectul dacă articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 trebuie să fie interpretat în sensul că un stat membru poate să refuze să îi recunoască unei persoane care, pe teritoriul acestuia, face obiectul unei măsuri de retragere a permisului de conducere valabilitatea unui permis de conducere care i-a fost emis anterior de un alt stat membru înainte de aderarea acestuia la Uniune.

38. După ce vom arăta care este, în opinia noastră, domeniul de aplicare al articolului 7 alineatul (5) din Directiva 91/439, vom expune motivele pentru care considerăm că domnul Schwarz putea deține în mod valabil două permise de conducere. În continuare, vom explica pentru ce motiv, în opinia noastră, Republica Federală Germania poate, în temeiul existenței măsurii de retragere care afectează permisul de conducere german, să refuze recunoașterea valabilității permisului de conducere austriac.

A — *Observații introductive*

39. Trebuie, în primul rând, să se precizeze domeniul de aplicare al articolului 7 alineatul (5) din Directiva 91/439 în sistemul pe care aceasta îl instituie.

40. Directiva 91/439 urmărește facilitarea liberei circulații a persoanelor pe teritoriul Uniunii, contribuind în același timp la îmbunătățirea siguranței traficului rutier pe același teritoriu [8].

41. În acest scop, articolul 1 alineatul (2) din această directivă prevede că permisele de conducere emise de statele membre se recunosc reciproc. Această obligație de recunoaștere a permiselor de conducere permite cetățenilor europeni să circule liber în cele 27 de state membre ale Uniunii cu un singur permis de conducere.

42. Principiul recunoașterii reciproce a permiselor de conducere instituit de această dispoziție are drept corolar articolul 7 alineatul (5) din directiva menționată, care prevede că o persoană poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru. Într-adevăr, întrucât un stat membru are obligația de a recunoaște un permis de conducere emis de un alt stat membru, acest permis, în sine, îi este suficient pentru a se deplasa liber pe teritoriul european.

43. Deținerea unui permis de conducere unic este de asemenea, în opinia noastră, un mijloc ca măsurile restrictive pe care autoritățile competente ale unui stat membru le pot lua împotriva posesorului acestui permis să devină efective. Faptul că dreptul de a conduce este materializat într-un singur permis de conducere permite evitarea posibilității ca posesorul, în caz de retragere a acestui permis, să se prevaleze de un alt permis de conducere și să eludeze astfel sancțiunea adoptată împotriva sa.

44. Astfel, Directiva 91/439 prevede că autoritățile competente care efectuează schimbarea unui permis de conducere emis de un alt stat membru trebuie să înapoieze vechiul permis autorităților competente ale acestui alt stat [9]. În cazul unei schimbări a unui permis de conducere emis de o țară terță, posesorul trebuie să predea vechiul permis de conducere autorităților competente ale statului membru care face schimbarea [10].

45. Prin urmare, în cadrul unei schimbări a permisului de conducere, emiterea noului

8 — A se vedea primul considerent.

9 — A se vedea articolul 8 alineatul (3) din această directivă.

10 — A se vedea articolul 8 alineatul (6) al doilea paragraf din directiva menționată.

permis de conducere este condiționată de predarea vechiului permis. În analiza care urmează, vom arăta că această din urmă normă nu este aplicabilă în acțiunea principală din cauza derulării cronologice a faptelor.

46. Prin urmare, în opinia noastră, trebuie să se răspundă la întrebările adresate de instanța de trimitere în lumina acestor considerații.

B — *Cu privire la prima întrebare preliminară*

47. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere urmărește să se stabilească dacă, în împrejurări precum cele din acțiunea principală, domnul Schwarz a putut deține în mod valabil două permise de conducere.

48. Trebuie să se amintească pe scurt situația de fapt din acțiunea principală.

49. Reiese din dosar că domnul Schwarz a obținut un permis de conducere austriac în 1964. Ulterior, în 1968, în urma transferului reședinței sale pe teritoriul german și la cererea domnului Schwarz, autoritățile germane competente i-au emis, în temeiul permisului său austriac, un permis german. După ce și-a predat permisul german autorităților competente în 1988, domnul Schwarz a obținut, în 1994, un nou permis german. În 1968, ca și în 1994, autoritățile germane competente nu i-au solicitat domnului Schwarz predarea permisului său austriac. Prin urmare, acesta din urmă s-a aflat în posesia a două permise de conducere până la retragerea permisului său german, în 1997, pentru conducere în stare de ebrietate. Domnul Schwarz se prevalează acum de permisul său austriac.

50. Având în vedere aceste împrejurări, considerăm că trebuie să se facă distincție între situația în care faptele s-au petrecut înainte de intrarea în vigoare a Directivei 80/1263 și situația în care faptele sunt anterioare intrării în vigoare a Directivei 91/439.

51. Astfel, la data primei emiteri a permisului german în 1968, Republica Austria nu era încă membră a Uniunii. Pe de altă parte, la acea dată nu exista nicio reglementare comunitară cu privire la permisele de conducere și în special cu privire la schimbarea permiselor de conducere emise de o țară terță cu un permis de conducere emis de un stat membru. Prin urmare, Republica Federală Germania a putut emite în mod valabil un permis de conducere german domnului Schwarz, fără a-i solicita, în schimb, permisul de conducere austriac.

52. În 1994, la data emiterii celui de al doilea permis de conducere german, Directiva 91/439 nu era încă aplicabilă. Într-adevăr, în temeiul articolului 12 alineatul (1) din această directivă, statele membre trebuiau să adopte actele cu putere de lege sau actele administrative necesare aducerii la îndeplinire a acesteia cu începere de la 1 iulie 1996.

53. În schimb, Directiva 80/1263, care era aplicabilă, prevedea că un permis de conducere emis de un stat terț și schimbat cu un permis după modelul comunitar trebuie să fie predat autorităților competente ale statului membru care a efectuat schimbarea.

54. Cu toate acestea, rezultă din acțiunea principală că emiterea permisului german, la 3 mai 1994, nu era urmarea unei schimbări cu permisul austriac, ci era consecința unei simple cereri pentru obținerea unui permis de conducere pe teritoriul german.

55. Întrucât dreptul comunitar nu prevedea, la acea vreme, nicio reglementare pentru a împiedica un stat membru să emită un permis de conducere unei persoane care era deja posesoare a unui alt permis și întrucât Republica Federală Germania nu avea mijloacele materiale de a verifica dacă domnul Schwarz deținea deja un permis de conducere [11], acesta din urmă a putut să obțină în mod legitim un al doilea permis de conducere.

56. Este adevărat că articolul 1 alineatul (2) din Directiva 91/439 obligă statele membre să recunoască permisele de conducere emise înainte de aderarea la Uniune a statului membru care le-a emis [12]. Totuși, constatăm că articolul 7 alineatul (5) din această directivă nu are efect retroactiv și nu obligă, așadar, în astfel de împrejurări, la alegerea între pierderea automată a primului permis de conducere și nulitatea celui de al doilea.

57. În schimb, începând cu intrarea în vigoare, la 1 iulie 1996, a Directivei 91/439,

11 — Cauzele referitoare la permisele de conducere deduse anterior judecății Curții demonstrează că, chiar și odată cu intrarea în vigoare a Directivei 91/439 și cu obligația de a deține un singur permis de conducere, este destul de dificil, în practică, să se verifice dacă persoana deține deja un permis de conducere emis de un alt stat membru. Este cert că autoritățile competente ale statului membru care a emis permisul vor continua să întâmpine dificultăți cât timp nu va fi operațională în cadrul Uniunii o rețea de fișiere care să conțină permisele de conducere ale participanților la trafic. În această privință, Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere (JO L 403, p. 18, Ediție specială, 07/vol. 17, p. 216), care are ca scop înlocuirea Directivei 91/439 și care va intra în vigoare la 19 ianuarie 2013, prevede în mod expres, la articolul 7 alineatul (5) literele (b), (c) și (d), că statele membre refuză eliberarea unui permis de conducere unei persoane care deține deja un permis. Se precizează că statele membre trebuie să verifice, împreună cu alte state membre, dacă solicitantul este deja titularul unui alt permis de conducere, în cazul în care există motive suficiente pentru a suspecta acest lucru. Pentru a îndeplini această cerință, statele membre vor utiliza rețeaua de permise de conducere a Uniunii Europene, de îndată ce aceasta devine operațională.

12 — A se vedea punctul 1 din motivele Deciziei 2000/275. Amintim de asemenea că permisele emise de autoritățile austriece între 1 ianuarie 1956 și 1 noiembrie 1997 sunt recunoscute ca fiind echivalente modelului comunitar.

considerăm că este necesar, pentru a da un efect util articolului 7 alineatul (5) din această directivă, ca persoana interesată să dețină un singur permis de conducere.

58. În acest sens, considerăm că este logic ca un permis de conducere emis ulterior acestei date, în condițiile în care titularul acestuia deține deja un permis de conducere recunoscut pe teritoriul Comunității, să fie considerat nul.

59. Având în vedere ansamblul elementelor care precedă, apreciem că, în împrejurările din acțiunea principală, domnul Schwarz a putut deține două permise de conducere valabile, fapt pe care, de altfel, par să îl recunoască instanța de trimitere și Comisia Comunităților Europene [13].

60. Cu toate acestea, faptul că domnul Schwarz poate, în aceste împrejurări speciale, să dețină două permise de conducere valabile nu trebuie să îi permită acestuia, în opinia noastră, să eludeze măsura de retragere adoptată de autoritățile germane în 1997 și obligația de a se supune unei examinări a aptitudinilor sale de conducere, confirmată printr-un raport medico-psihologic.

13 — A se vedea punctul 11 din decizia de trimitere și punctele 22-26 din observațiile Comisiei.

C — Cu privire la a doua întrebare preliminară

61. Problema care se ridică în prezent este, așadar, aceea dacă măsura de retragere adoptată de autoritățile germane și care afectează permisul de conducere german poate avea de asemenea consecințe cu privire la valabilitatea permisului de conducere austriac și dacă îl poate împiedica, astfel, pe domnul Schwarz să se prevaleze de acest permis.

62. Comisia pare să admită că o astfel de măsură nu are incidență asupra permisului menționat. Aceasta consideră că, dacă permisul austriac ar fi fost emis în timp ce o măsură de retragere a unui alt permis încă mai producea efecte, Republica Federală Germania ar fi putut, în temeiul articolului 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439, să refuze recunoașterea permisului austriac. Cu toate acestea, Comisia observă că, la data emiterii permisului austriac, posesorul acestuia nu făcea obiectul niciunei măsuri de retragere a unui alt permis de conducere. Prin urmare, aceasta consideră că permisul austriac trebuie să fie recunoscut de autoritățile germane, în pofida măsurii de retragere care a afectat permisul german.

63. Nu împărtășim această opinie, din următoarele motive.

64. Este adevărat că, potrivit unei jurisprudențe constante, recunoașterea reciprocă a permiselor de conducere este valabilă fără altă formalitate și nu lasă nicio marjă de manevră statelor membre în ceea ce privește măsurile care trebuie adoptate pentru a se conforma acesteia [14].

65. În schimb, articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439 prevede în mod clar o excepție de la acest principiu. Acesta prevede, astfel, că un stat membru poate să refuze recunoașterea valabilității oricărui permis de conducere emis de un alt stat membru unei persoane care este, pe teritoriul primului stat, subiectul uneia dintre măsurile de limitare, de suspendare, de retragere sau de anulare a dreptului de conducere.

66. Astfel cum am arătat deja la punctul 58 din concluziile prezentate în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea din 26 iunie 2008, Wiedemann și Funk, precum și în cauza în care s-a pronunțat Hotărârea Zerche și alții [15], această dispoziție permite unui stat membru să se asigure că persoanele pe care le consideră inapte de a conduce întrucât sunt periculoase, în temeiul unei proceduri legale și conforme cu textele comunitare, nu pot să se prevaleze de un permis emis de un alt stat membru.

67. Cu toate acestea, Curtea s-a pronunțat în sensul că un stat membru nu poate refuza recunoașterea unui permis de conducere emis de un alt stat membru unei persoane care, pe teritoriul acestui prim stat, a făcut obiectul unei măsuri de retragere, în cazul în care acest permis a fost emis după expirarea perioadei de interdicție de a solicita un nou permis care însoțea această măsură [16]. Aceeași este situația în cazul în care măsura de retragere nu era însoțită de nicio perioadă de interdicție de a solicita un nou permis de conducere, iar noul permis a fost emis ulterior măsurii de retragere [17].

68. În cauzele citate anterior Kapper și Kremer, posesorii permiselor de conducere a căror valabilitate era contestată își obținuseră permisele ulterior măsurii de retragere sau după expirarea perioadei de interdicție de a solicita un nou permis. Totuși, autoritățile competente au putut controla, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 91/439, dacă aceste persoane erau din nou apte să conducă și dacă starea de periculozitate a acestora dispăruse.

69. Situația este diferită în acțiunea principală. Într-adevăr, domnul Schwarz și-a obținut permisul de conducere austriac cu 43 de ani înainte de săvârșirea infracțiunii care a determinat retragerea permisului său german. În plus, Ordnungsamt Mannheim a

14 — A se vedea printre altele Hotărârea din 29 octombrie 1998, Awoyemi (C-230/97, Rec., p. I-6781, punctele 41 și 42).

15 — Cauzele conexate C-329/06 și C-343/06, Rep., p. I-4635, și, respectiv, cauzele conexate C-334/06-C-336/06, Rep., p. I-4691.

16 — A se vedea Hotărârea din 29 aprilie 2004, Kapper (C-476/01, Rec., p. I-5205, punctul 76).

17 — Ordonanța din 28 septembrie 2006, Kremer (C-340/05, punctele 34 și 35).

refuzat, la 2 aprilie 2001, să îi elibereze un nou permis pentru motivul că nu prezentase raportul medico-psihologic solicitat și că, prin urmare, nu dovedise că era din nou apt să conducă.

70. Prin urmare, nicio autoritate nu a fost în măsură, după măsura de retragere a permisului de conducere german al domnului Schwarz și după perioada de șase luni de interdicție de a solicita un nou permis, să efectueze un control al aptitudinii acestuia de a conduce. În opinia noastră, nici simpla deținere a unui permis de conducere obținut cu ani înainte de săvârșirea infracțiunii nu permite verificarea faptului că domnul Schwarz îndeplinește condițiile medicale impuse de articolul 7 alineatul (1) litera (a) din Directiva 91/439.

71. În această privință, amintim că reiese din cuprinsul punctelor 14.1 și 15 din anexa III la această directivă că nu se emit sau se reînnoiesc permise de conducere pentru solicitanții care sunt dependenți de alcool sau de droguri sau care nu sunt dependenți de aceste substanțe, dar le consumă sau abuzează de ele în mod regulat.

72. Raportul medico-psihologic solicitat de autoritățile germane pentru emiterea unui nou permis, în conformitate cu aceste puncte, permite tocmai să se verifice aptitudinile persoanei care a făcut obiectul unei retrageri a permisului de conducere pentru conducere în stare de ebrietate.

73. A admite că domnul Schwarz se poate prevala de permisul său de conducere austriac, în condițiile în care acesta nu s-a supus niciunei probe care să ateste aptitudinile sale de conducere, ar însemna eludarea normelor de siguranță edictate de Directiva 91/439 și ar fi contrar obiectivului acesteia de a contribui la îmbunătățirea siguranței traficului rutier.

74. Amintim că tocmai acesta este motivul pentru care directiva menționată prevede că o persoană poate deține un singur permis de conducere. Deținerea, într-un caz foarte special, precum cel din acțiunea principală, a două permise de conducere nu trebuie să aducă atingere dublei finalități a Directivei 91/439, și anume, pe de o parte, libera circulație a persoanelor în temeiul principiului recunoașterii reciproce a permiselor de conducere și, pe de altă parte, îmbunătățirea siguranței traficului rutier.

75. Cu alte cuvinte, cu toate că domnul Schwarz poate fi posesorul a două permise de conducere, nu este mai puțin adevărat că acesta deține un singur drept de conducere.

76. Nu ar fi conform cu Directiva 91/439 ca o persoană care a săvârșit o infracțiune rutieră gravă să fie autorizată să se prevaleze de un al doilea permis de conducere atât timp cât nici măcar nu s-a stabilit că această persoană este din nou aptă să conducă.

77. Având în vedere cele ce precedă, considerăm că un stat membru poate, în temeiul articolului 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439, să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere care a fost emis anterior de un alt stat membru unei persoane care face obiectul, pe teritoriul său, al unei măsuri de retragere a permisului de conducere.

78. Având în vedere ansamblul acestor considerații, considerăm că articolul 7 alineatul (5) din Directiva 91/439 trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca o persoană să poată deține două permise de conducere, pe de o parte, atunci când primul permis emis de un stat terț a fost eliberat înainte de intrarea în vigoare a Directivei 80/1263 și, pe de altă parte, atunci când, înainte de intrarea în vigoare a Directivei 91/439, această persoană, care deținea deja un permis de conducere recunoscut pe teritoriul Comunității, se supune controlului aptitudinilor solicitat pentru emiterea unui permis de conducere. Cu toate acestea, considerăm că articolul 8 alineatele (2) și (4) din această din urmă directivă trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca, în împrejurările acțiunii principale, un stat membru să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere care a fost emis anterior de un alt stat membru.

79. Înainte de a concluziona, ni se pare util să amintim în mod schematic tabelul general al aplicării principiului recunoașterii reciproce a permiselor de conducere și al excepțiilor la acesta, astfel cum rezultă din Directiva 91/439 și din jurisprudența Curții.

80. În temeiul Directivei 91/439:

— un cetățean european poate să dețină un permis de conducere doar dintr-un singur stat membru;

— un stat membru nu poate emite un permis de conducere unei persoane care s-a stabilit pe teritoriul său de mai puțin de șase luni sau unei persoane dependente de alcool sau de droguri;

— un permis de conducere emis de un stat membru beneficiază de recunoaștere reciprocă pe teritoriul celorlalte state membre;

— un stat membru poate, cu toate acestea, în anumite condiții, să aplice permisului de conducere propriile dispoziții de drept intern privind limitarea, suspendarea, retragerea sau anularea dreptului de conducere și

— între statele membre există o obligație de cooperare loială.

81. În temeiul jurisprudenței Curții:

— Curtea a statuat, în Hotărârea Awoyemi, citată anterior, că obligația de recunoaștere reciprocă este valabilă fără altă formalitate și nu lasă nicio marjă de manevră statelor membre în ceea ce privește măsurile care trebuie adoptate pentru a se conforma acesteia [18];

— aceasta a arătat, în Hotărârea Kapper, citată anterior, precum și în Ordonanțele Halbritter [19] și Kremer, citate anterior, că, în cazul în care perioada de interdicție de a solicita un nou permis a expirat pe teritoriul statului membru gazdă sau în cazul în care măsura de retragere nu era însoțită de o astfel de perioadă de interdicție, acest stat membru nu poate refuza recunoașterea valabilității oricărui permis de conducere emis ulterior de un alt stat membru;

— Curtea a consacrat, în Hotărârea Wiedemann și Funk, citată anterior, o excepție de la acest principiu al recunoașterii reciproce. Aceasta a indicat că un stat membru poate să refuze unei persoane care, pe teritoriul său, a făcut obiectul unei măsuri de retragere a permisului de conducere, însoțită de o interdicție de a solicita un nou permis, recunoașterea unui nou permis emis de un alt stat membru în această perioadă de interdicție [20] și

— Curtea a considerat că o persoană care a făcut obiectul unei măsuri restrictive a dreptului de conducere nu trebuie să poată obține un permis de conducere prin nerespectarea condiției domiciliului. Astfel, Curtea a considerat că această condiție contribuie în special la combaterea „turismului permiselor de conducere”, în lipsa unei armonizări complete a reglementărilor statelor membre referitoare la emiterea permiselor de conducere. Pe de altă parte, întrucât condiția menționată reprezintă o condiție prealabilă care permite verificarea respectării celorlalte condiții impuse de Directiva 91/439, aceasta are o importanță deosebită [21]. Curtea a evidențiat aici imperativul siguranței rutiere.

18 — Punctele 41 și 42.

19 — Ordonanța din 6 aprilie 2006 (C-227/05).

20 — A se vedea Hotărârea Wiedemann și Funk, citată anterior (punctul 65).

21 — *Ibidem* (punctele 68-71). A se vedea de asemenea Hotărârea Zerche și alții, citată anterior (punctele 65-68).

82. Având în vedere cele de mai sus, considerăm că este clar că jurisprudența consacrată a Curții, astfel cum o înțelegem, reflectă preocuparea de a îmbina exercitarea liberei circulații cu necesitatea de a asigura tuturor celor care beneficiază de aceasta condiții indispensabile de siguranță.

83. Considerăm oportun să arătăm că libertatea de circulație nu poate fi o realitate concretă decât cu condiția ca cetățenii care o exercită să nu fie expuși prin aceasta unor pericole nejustificate. În opinia noastră, creează un astfel de pericol o persoană care, deși este considerată inaptă printr-o decizie judiciară sau administrativă, continuă totuși să conducă fără a îndeplini condițiile impuse în prezent de directiva în vigoare.

84. Acesta este motivul pentru care considerăm că este întemeiat să afirmăm că, în starea actuală a legislației comunitare, jurisprudența nu va fi suficientă pentru a împiedica situații de acest tip.

85. Prezenta cauză, chiar în cazul în care Curtea ar accepta să urmeze propunerea noastră, demonstrează în mod incontestabil vidul juridic lăsat, în această privință, de Directiva 91/439. Într-adevăr, dacă s-ar decide, astfel cum vom propune, să se dispună că refuzul Republicii Federale Germania de a recunoaște valabilitatea permisului austriac al domnului Schwarz era justificat, acesta ar putea să circule fără niciun inconvenient pe baza permisului menționat în celelalte state membre ale Uniunii, în care ar crea același pericol ca și în Germania.

86. Pentru aceste motive, considerăm că ar fi util ca legiuitorul comunitar să se ocupe de această problemă pentru a-i aduce soluția corespunzătoare.

V — Concluzie

87. Având în vedere considerațiile care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebările adresate de Landgericht Mannheim după cum urmează:

„Articolul 7 alineatul (5) din Directiva 91/439/CEE a Consiliului din 29 iulie 1991 privind permisele de conducere, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul (CE) nr. 1882/2003 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 septembrie 2003,

trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca o persoană să poată deține două permise de conducere, pe de o parte, atunci când primul permis emis de un stat terț a fost eliberat înainte de intrarea în vigoare a Directivei 80/1263/CEE a Consiliului din 4 decembrie 1980 privind introducerea unui permis de conducere comunitar și, pe de altă parte, atunci când, înainte de intrarea în vigoare a Directivei 91/439, această persoană, care deținea deja un permis de conducere recunoscut pe teritoriul Comunității, se supune controlului aptitudinilor solicitat pentru emiterea unui permis de conducere.

Pe de altă parte, articolul 8 alineatele (2) și (4) din Directiva 91/439, astfel cum a fost modificată prin Regulamentul nr. 1882/2003, trebuie să fie interpretat în sensul că nu se opune ca, în împrejurările din acțiunea principală, un stat membru să refuze recunoașterea valabilității unui permis de conducere care a fost emis anterior de un alt stat membru.”